Programozási nyelvek – Java Harmadik előadás

Kozsik Tamás

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Ismétlés

- Objektum-elvű programozás
  - Osztály és objektum
  - Egységbe zárás
  - Információ elrejtése
- Memóriakezelés
  - Referenciák
  - Végrehajtási verem és dinamikus tárhely
  - Példányszintű és osztályszintű tagok
  - Inicializáció
- Csomagok
- Fordítás és futtatás

Outline

- Java programok szerkezete
- 2 Hibák és kivételek
  - Kivételkezelés
- Metódusok, konstruktorok
  - Variációk egy osztályra
  - final változók
  - Osztályszintű metódusok
  - Paraméterátadás
  - Túlterhelés

Forráskód felépítése

- fordítási egységek
- típusdefiníciók
- metódusok
- utasítások
- kifejezések
- lexikális elemek
- karakterek

Karakterek

Karakterkódolási szabványok (character encodings)

- Bacon's cipher, 1605 (Francis Bacon)
- Baude-code, 1874
- BCDIC, 1928 (Binary Coded Decimal Interchange Code)
- EBCDIC, 1963 (Extended ...)
- ASCII, 1963 (American Standard Code for Information Interchange)
- ISO/IEC 8859 (Latin-1, Latin-2,...)
- Windows 1250 (Cp1250)
- Unicode (UTF-8, UTF-16, UTF-32)

lásd: iconv (Unix/Linux)

Lexikális elemek

- Kulcsszavak (while, case, class, new stb.)
- Azonosítók (pl. Point, move)
- Operátorok (<=, =, <<< stb.)
- Literálok (pl. 6.022140857E23, "hello", '\n')
- Zárójelek, speciális jelek
- Meg jegyzések (egysoros, többsoros, "dokumentációs")

Kifejezések

- szintaxis: operátorok arítása, fixitása; zárójelezés
- kiértékelés
  - precedencia (A + B * C)
  - asszociativitás (A B C)
  - operandusok kiértékelési sorrendje (A + B)
  - lustaság (A & B és A && B)
  - mellékhatás (++x)

Utasítások

- Értékadások
- Metódushívás
- return-utasítás
- Elágazások (if, switch)
- Ciklusok (while, do-while, for)
- Blokk-utasítás
- Változódeklaráció
- Kivételkezelő és -kiváltó utasítások
- assert-utasítás

Metódusok

- Végrehajtási verem, aktivációs rekord
- Paraméterátadás [!]
- Osztályszintű és példányszintű
- Hatókör (lokális változók), elfedés
- Láthatósági kategóriák
- Inicializáció: konstruktor
- Túlterhelés [!]
- Példánymetódusok felüldefiniálása [!!]

Típusdefiníciók

- Osztály (class)
- Interfész (interface)
- Felsorolási típus (enum)
- Annotáció típus (@interface)

(egymásba ágyazás)

Fordítási egység

compilation unit

- opcionális package utasítás
- opcionális import utasítások
- típusdefiníciók

Az import utasítás

- Teljes név helyett rövid név
- Más, mint az #include a C-ben!

Típusnév importálása

```
import java.io.FileReader;
...
FileReader f;
```

Minden típusnév egy csomagból

```
import java.io.*;
...
FileReader in;
FileWriter out;
```


Statikus tagok importálása

```
import static java.util.Arrays.sort;
class Main {
    public static void main( String[] args ){
        sort(args);
        for( String s: args ){
            System.out.println(s);
        }
    }
}
```


Outline

- Java programok szerkezete
- 2 Hibák és kivételek
  - Kivételkezelés
- Metódusok, konstruktorok
  - Variációk egy osztályra
  - final változók
  - Osztályszintű metódusok
  - Paraméterátadás
  - Túlterhelés

Hiba detektálása és jelzése

```
public class Time {
   private int hour;
                                  // 0 <= hour < 24
                               // 0 <= minute < 60
    private int minute;
    public Time( int hour, int minute ){ ... }
    public int getHour(){ return hour; }
    public int getMinute(){ return minute; }
    public void setHour( int hour ){
        if( 0 <= hour && hour <= 23 ){
            this.hour = hour;
        } else {
            throw new IllegalArgumentException("Invalid hour!");
    public void setMinute( int minute ){ ... }
    public void oneMinutePassed(){ ... }
```


Az assert utasítás

```
public class Time {
    private int hour;
                                     // 0 <= hour < 24
    private int minute;
                                     // 0 <= minute < 60
    public Time( int hour, int minute ){ ... }
    public int getHour(){ return hour; }
    public int getMinute(){ return minute; }
    // may throw AssertionError
    public void setHour( int hour ){
        assert 0 <= hour && hour <= 23 ;
        this.hour = hour;
    public void setMinute( int minute ){ ... }
    public void oneMinutePassed(){ ... }
```


Az assert utasítás

TestTime.java

```
Time time = new Time(6,30);
time.setHour(30);
```

Futtatás

```
$ java TestTime
$ java -enableassertions TestTime
Exception in thread "main" java.lang.AssertionError
    at Time.setHour(Time.java:7)
    at TestTime.main(TestTime.java:5)
$
```


Dokumentációs megjegyzés

```
/** May throw AssertionError. */
public void setHour( int hour ){
   assert 0 <= hour && hour <= 23 ;
   this.hour = hour;
}</pre>
```

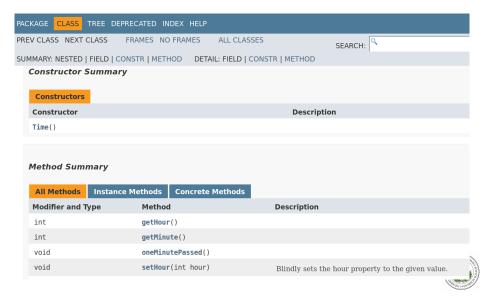

Dokumentált potenciálisan hibás használat

```
/**
  Blindly sets the hour property to the given value.
  Use it with care: only pass {@code hour} satisfying
  {@code 0 <= hour && hour <= 23}.
*/
public void setHour( int hour ){
    this.hour = hour;
}</pre>
```


javadoc Time.java

javadoc Time.java

```
PACKAGE CLASS TREE DEPRECATED INDEX HELP
PREVIOLASS NEXT CLASS
                           FRAMES NO FRAMES
                                                 ALL CLASSES
                                                                               SEARCH: Search
SUMMARY: NESTED | FIELD | CONSTR | METHOD
                                           DETAIL: FIELD | CONSTR | METHOD
   getHour
    public int getHour()
   getMinute
    public int getMinute()
   setHour
    public void setHour(int hour)
    Blindly sets the hour property to the given value. Use it with care: only pass hour satisfying 0 <= hour && hour <= 23.
```

Szokásos (túl bőbeszédű) dokumentációs megjegyzés

```
/**
* Sets the hour property. Only pass an {@code hour}
* satisfying {@code 0 <= hour && hour <= 23}.
* @param hour The value to be set.
 @throws IllegalArgumentException
     If the supplied value is not between 0 and 23,
     inclusively.
*/
public void setHour( int hour ){
    if( 0 <= hour && hour <= 23 ){
        this.hour = hour;
    } else {
        throw new IllegalArgumentException("Invalid hour!");
```


javadoc Time.java

setHour

public void setHour(int hour)

Sets the hour property. Only pass an hour satisfying 0 <= hour && hour <= 23.

Parameters:

hour - The value to be set.

Throws:

java.lang.IllegalArgumentException - If the supplied value is not between 0 and 23, inclusively.

Szintaxiskiemelés

```
/**
* Sets the hour property. Only pass an {@code hour}
  satisfying {@code 0 <= hour && hour <= 23}.</pre>
* @param hour The value to be set.
* @throws IllegalArgumentException
     If the supplied value is not between 0 and 23,
     inclusively.
*/
public void setHour( int hour ){
    if( 0 <= hour && hour <= 23 ){
        this.hour = hour:
    } else {
        throw new IllegalArgumentException("Invalid hour!");
```


Opciók hibák jelzésére

Jó megoldások

- IllegalArgumentException: modul határán
- assert: modul belsejében
- Dokumentációs megjegyzés

Rossz megoldások

- Csendben elszabotálni a műveletet
- Elsumákolni az ellenőrzéseket

Ellenőrzött kivételek

checked exceptions

```
public Time readTime( String fname ) throws java.io.IOException {
    ...
}
```

- A programszövegben jelölni kell a terjedését
- A fordítóprogram ellenőrzi a konzisztenciát
- Hyen: java.sql.SQLException, java.security.KeyException
- Nem ilyen: NullPointerException, ArrayIndexOutOfBoundsException

26/68

Terjedés követése: fordítási hiba

```
import java.io.IOException;
class TestTime {
    public Time readTime( String fname ) throws IOException {
        ... new java.io.FileReader(fname) ...
    }
    public static void main( String[] args ){
        TestTime tt = new TestTime();
        Time wakeUp = tt.readTime("wakeup.txt");
        wakeUp.oneMinutePassed();
```


Terjedés követése: fordítási hiba javítva

```
import java.io.IOException;
class TestTime {
    public Time readTime( String fname ) throws IOException {
        ... new java.io.FileReader(fname) ...
    }
    public static void main( String[] args ) throws IOException {
        TestTime tt = new TestTime();
        Time wakeUp = tt.readTime("wakeup.txt");
        wakeUp.oneMinutePassed();
```


Kivételkezelés

```
import java.io.IOException;
class TestTime {
    public Time readTime( String fname ) throws IOException {
        ... new java.io.FileReader(fname) ...
    }
    public static void main( String[] args ){
        TestTime tt = new TestTime();
        try {
            Time wakeUp = tt.readTime("wakeup.txt");
            wakeUp.oneMinutePassed();
        } catch( IOException e ){
            System.err.println("Could not read wake-up time.");
```

A program tovább futhat a probléma ellenére

```
public class Receptionist {
    public Time[] readWakeupTimes( String[] fnames ){
        Time[] times = new Time[fnames.length];
        for( int i = 0; i < fnames.length; ++i ){
            trv {
                times[i] = readTime(fnames[i]):
            } catch( java.io.IOException e ){
                times[i] = null; // no-op
                System.err.println("Could not read " + fnames[i]);
        return times; // maybe sort times before returning?
    }
```


A try-catch utasítás

```
<try-catch-statement> ::= try <block-statement>
                           <catch-list>
                           <optional-finally-part>
<catch-list> ::= <catch-part>
               | <catch-part> <catch-list>
<catch-part> ::= catch (<exceptions> <identifier>)
                      <block-statement>
<exceptions> ::= <identifier>
               <identifier> | <exceptions>
<optional-finally-part> ::= ""
                          | finally <block-statement>
```


Több catch-ág

```
public static Time parse( String str ){
    String errorMessage;
    try {
        String[] parts = str.split(":");
        int hour = Integer.parseInt(parts[0]);
        int minute = Integer.parseInt(parts[1]);
        return new Time(hour,minute);
    } catch( NullPointerException e ){
        errorMessage = "Null parameter is not allowed!";
    } catch( ArrayIndexOutOfBoundsException e ){
        errorMessage = "String must contain \":\"!";
    } catch( NumberFormatException e ){
        errorMessage = "String must contain two numbers!";
    }
    throw new IllegalArgumentException(errorMessage);
```


Egy catch-ágban több kivétel

```
public static Time parse( String str ){
    try {
        String[] parts = str.split(":");
        int hour = Integer.parseInt(parts[0]);
        int minute = Integer.parseInt(parts[1]);
        return new Time(hour, minute);
    } catch( NullPointerException
           | ArrayIndexOutOfBoundsException
             NumberFormatException e ){
        throw new IllegalArgumentException("Can't parse time!");
```


A try-finally utasítás

```
public static Time readTime( String fname ) throws IOException {
    BufferedReader in = new BufferedReader(new FileReader(fname));
    Time time:
    try {
        String line = in.readLine();
        time = parse(line);
    } finally {
        in.close();
    return time;
```


A finally mindenképp vezérlést kap!

```
public static Time readTime( String fname ) throws IOException {
    BufferedReader in = new BufferedReader(new FileReader(fname));
    try {
        String line = in.readLine();
        return parse(line);
    } finally {
        in.close();
```


A try-catch-finally utasítás

```
public static Time readTime( String fname ) throws IOException {
    BufferedReader in = new BufferedReader(new FileReader(fname));
    try {
        String line = in.readLine();
        return parse(line);
    } catch ( IllegalArgumentException e ){
        System.err.println(e);
        System.err.println("Using default value!");
        return new Time((0,0));
    } finally {
        in.close();
```


A try-utasítások egymásba ágyazhatók

```
public static Time readTimeOrUseDefault( String fname ){
    try {
        BufferedReader in =
                   new BufferedReader(new FileReader(fname));
        try {
            String line = in.readLine();
            return parse(line);
        } finally {
            in.close();
    } catch( IOException | IllegalArgumentException e ){
        System.err.println(e);
        System.err.println("Using default value!");
        return new Time((0,0);
```


A try-with-resources utasítás

```
public static Time readTimeOrUseDefault( String fname ){
    try {
        try(
            BufferedReader in =
                       new BufferedReader(new FileReader(fname))
        ){
            String line = in.readLine();
            return parse(line);
    } catch( IOException | IllegalArgumentException e ){
        System.err.println(e);
        System.err.println("Using default value!");
        return new Time((0,0);
```


Lényegében ekvivalensek

try-finally

```
BufferedReader in = ...;
try {
    String line = in.readLine();
    return parse(line);
} finally {
    in.close();
}
```

try-with-resources

```
try(
    BufferedReader in = ...
){
    String line = in.readLine();
    return parse(line);
}
```


Bonyolultabb eset: fájl másolása

```
static void copy( String in, String out ) throws IOException {
   try (
        FileInputStream infile = new FileInputStream(in);
        FileOutputStream outfile = new FileOutputStream(out)
   ){
        int b;
       while (b = infile.read()) != -1) { // idióma!}
            outfile.write(b);
```


Outline

- Java programok szerkezete
- 2 Hibák és kivételek
  - Kivételkezelés
- Metódusok, konstruktorok
  - Variációk egy osztályra
  - final változók
  - Osztályszintű metódusok
  - Paraméterátadás
  - Túlterhelés

Racionális számok

```
package numbers;
public class Rational {
    private int numerator, denominator;
    /* class invariant: denominator > 0 */
    public Rational( int numerator, int denominator ){
        if( denominator <= 0 ) throw new IllegalArgumentException();
        this.numerator = numerator;
        this.denominator = denominator;
```


Getter-setter

```
package numbers;
public class Rational {
    private int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public void setDenominator( int denominator ){
        if( denominator <= 0 ) throw new IllegalArgumentException();
        this.denominator = denominator;
    public int getDenominator(){ return denominator; }
```


Kozsik Tamás (ELTE)

Aritmetika

```
package numbers:
public class Rational {
    private int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public int getNumerator(){ return numerator; }
    public int getDenominator(){ return denominator; }
    public void setNumerator( int numerator ){ ... }
    public void setDenominator( int denominator ){ ... }
    public void multiplyWith( Rational that ){
        this.numerator *= that.numerator:
        this.denominator *= that.denominator;
    }
```


Dokumentációs megjegyzéssel

```
package numbers:
public class Rational {
    /**
       Set {@code this} to {@code this} * {@code that}.
       @param that Non-null reference to a rational number,
    *
                   it will not be changed in the method.
       @throws NullPointerException When {@code that} is null.
    */
    public void multiplyWith( Rational that ){
        this.numerator *= that.numerator:
        this.denominator *= that.denominator;
    }
```


Főprogram

```
import numbers.Rational.*;
public class Main {
    public static void main( String[] args ){
        Rational p = new Rational(1,3);
        Rational q = new Rational(1,2);
        p.multiplyWith(q);
        println(p);
        println(q);
    }
    private static void println( Rational r ){
        System.out.println( r.getNumerator() + "/" +
                             r.getDenominator() );
```


Műveletek sorozása

```
package numbers;
public class Rational {
    public Rational multiplyWith( Rational that ){
        this.numerator *= that.numerator;
        this.denominator *= that.denominator;
        return this:
Rational p = new Rational(1,3);
Rational q = new Rational(1,2);
p.multiplyWith(q).multiplyWith(q).divideBy(q);
println(p);
```

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 47 / 68

Teljesen másfajta megoldás

```
package numbers;
public class Rational {
    private int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public Rational times( Rational that ){
        return new Rational( this.numerator * that.numerator,
                             this.denominator * that.denominator );
    public void multiplyWith( Rational that ){
        this.numerator *= that.numerator;
        this.denominator *= that.denominator;
```


Használjuk mindkettőt

```
package numbers;
public class Rational {
    public void multiplyWith( Rational that ){ ... }
    public Rational times( Rational that ){ ... }
Rational p = new Rational(1,3);
Rational q = new Rational(1,2);
p.multiplyWith(q).multiplyWith(q).divideBy(q);
println(p);
Rational r = p.times(q);
println(r);
println(p);
```

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 49 / 68

Funkcionális stílus

```
package numbers;
public class Rational {
    private int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){
        if( denominator <= 0 ) throw new IllegalArgumentException();</pre>
        this.numerator = numerator;
        this.denominator = denominator;
    public int getNumerator(){ return numerator; }
    public int getDenominator(){ return denominator; }
    public Rational times( Rational that ){ ... }
    public Rational plus( Rational that ){ ... }
    . . .
```


Módosíthatatlan mezőkkel

```
package numbers;
public class Rational {
    private final int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){
        if( denominator <= 0 ) throw new IllegalArgumentException();</pre>
        this.numerator = numerator;
        this.denominator = denominator;
    public int getNumerator(){ return numerator; }
    public int getDenominator(){ return denominator; }
    public Rational times( Rational that ){ ... }
    public Rational plus( Rational that ){ ... }
    . . .
```


Módosíthatatlan változó

```
final int width = 80;
```

- Ha egyszer értéket kapott, nem adhatunk új értéket neki
- A deklarációban értéket kell kapjon
- Hasonló a C-beli const-hoz (de nem pont ugyanaz)

lokális változó, formális paraméter

Globális konstans

```
public static final int WIDTH = 80;
```

- Osztályszintű mező
- Picit olyan, mint a C-ben egy #define
- Konvenció: végig nagy betűvel írjuk a nevét

Módosíthatatlan mező

- Például WIDTH globális konstans
- Vagy Rational két mezője
- Ha egyszer értéket kapott, nem adhatunk új értéket neki
- Inicializáció során értéket kell kapjon
  - "Üres konstans" (blank final)!

Mutable versus Immutable

```
Módosítható belső állapot (OOP)

public class Rational {
    private int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public int getNumerator(){ return numerator; } ...
    public void setNumerator( int numerator ){ ... }
    public void multiplyWith( Rational that ){
```

Módosíthatatlan belső állapot (FP)

```
public class Rational {
   private final int numerator, denominator;
   public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
   public int getNumerator(){ return numerator; }
   public int getDenominator(){ return denominator; }
   public Rational times( Rational that ){ ... }
```

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 55 / 68

Nyilvános módosíthatatlan belső állapot

```
public class Rational {
    public final int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public Rational times( Rational that ){ ... }
    ...
}
```

Érzékeny a reprezentációváltoztatásra!

Más elnevezési konvenció

public class Rational {

```
private final int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public int numerator(){ return numerator; }
    public int denominator(){ return denominator; }
    public Rational times( Rational that ){ ... }
System.out.println( p.numerator() + "/" + p.denominator() );
```


Procedurális stílus (függvény)

```
public class Rational {
    private final int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public int numerator(){ return numerator; }
    public int denominator(){ return denominator; }
    public static Rational times( Rational left, Rational right ){
        return new Rational( left.numerator * right.numerator,
                              left.denominator * right.denominator );
Rational p = \text{new Rational}(1,3), q = \text{new Rational}(1,2);
Rational r = Rational.times(p,q);
```

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 58 / 68

Procedurális stílus (eljárás)

Rational.multiplyLeftWithRight(p,q);

```
public class Rational {
    private final int numerator, denominator;
    public Rational( int numerator, int denominator ){ ... }
    public int getNumerator(){ return numerator; }
    public void setNumerator( int numerator ){ ... }
    . . .
    public static void multiplyLeftWithRight( Rational left,
                                                Rational right ){
        left.numerator *= right.numerator;
        left.denominator *= right.denominator;
Rational p = \text{new Rational}(1,3), q = \text{new Rational}(1,2);
```

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 59 / 68

Paraméterátadás Javában

Érték szerinti (call-by-name)

primitív típusú paraméterre

```
public void setNumerator( int numerator ){
    this.numerator = numerator;
}
```

Megosztás szerinti (call-by-sharing)

- referencia típusú paraméterre
- a referenciát érték szerint adjuk át

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 60 / 68

Érték szerinti (call-by-name)

```
public void setNumerator( int numerator ){
   this.numerator = numerator;
   numerator = 0;
}
```

```
Rational p = new Rational(1,3);
int two = 2;
p.setNumerator(two);
println(p);
System.out.println(two);
```


Megosztás szerinti (call-by-sharing)

```
Rational p = new Rational(1,3), q = new Rational(1,2);
Rational.multiplyLeftWithRight(p,q);
println(p);
```


Aliasing probléma!

```
package numbers;
public class Rational {
    public void multiplyWith( Rational that ){
        this.numerator *= that.numerator:
        this.denominator *= that.denominator:
    public void divideBy( Rational that ){
        if( that.numerator == 0 )
            throw new ArithmeticException("Division by zero!");
        this.numerator *= that.denominator;
        this.denominator *= that.numerator;
```

Több metódus ugyanazzal a névvel

```
public class Rational {
    public void multiplyWith( Rational that ){
        this.numerator *= that.numerator:
        this.denominator *= that.denominator;
    public void multiplyWith( int that ){
        this.numerator *= that.numerator;
Rational p = \text{new Rational}(1,3), q = \text{new Rational}(1,2);
p.multiplyWith(q);
p.multiplyWith(2);
```

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 64 / 68

Több konstruktor ugyanabban az osztályban

```
public class Rational {
    public Rational( int numerator, int denominator ){
        if( denominator <= 0 ) throw new IllegalArgumentException();</pre>
        this.numerator = numerator;
        this.denominator = denominator;
    public Rational( int value ){
        numerator = value;
        denominator = 1;
```

Kozsik Tamás (ELTE) Harmadik előadás 65 / 68

Rational p = new Rational(1,3), q = new Rational(3);

Túlterhelés

- Több metódus ugyanazzal a névvel, több konstruktor
- Formális paraméterek eltérnek
  - Paraméterek száma
  - Paraméterek deklarált típusa
- Híváskor a fordító eldönti, melyiket kell hívni
  - Az aktuális paraméterek száma,
  - illetve deklarált típusa alapján
- Fordítási hiba, ha:
  - Egyik sem felel meg a hívásnak
  - Ha több is egyformán megfelel

Konstruktorok egymást hívhatják

```
public class Rational {
    public Rational( int numerator, int denominator ){
        if( denominator <= 0 ) throw new IllegalArgumentException();</pre>
        this.numerator = numerator:
        this.denominator = denominator;
    public Rational( int value ){
        this(value,1);
    public Rational(){
        this(0);
```


Alapértelmezett érték

```
public class Rational {
    public void set( int numerator, int denominator ){
        if( denominator <= 0 ) throw new IllegalArgumentException();</pre>
        this.numerator = numerator:
        this.denominator = denominator;
    public void set( int value ){
        set(value,1);
    public void set(){
        set(0);
```

